

krine-knek vagy mekrine-knek mondja. Resid ed-Din-e nevet még romlottabb alakjában ismeri, bekirine-nek írva. Az arab írás *n* betűje a szó kezdetén vagy közepén egy alája tett ponttal *b*-t s két feléje tett ponttal *t*-t jelent. A mekrine vagy megrine név egyszer nekrine vagy negrine-re gyengülvén, a két említett alak minden erőltetés nélkül könnyen megmagyarázható. Erről a népről A B U L G H Á Z I következőkép ír: »Az ők szállásaik az uigur népéhez közel esnek, egy hatalmas hegység vidékén (Altai) Eredetök a mongolokétól és uigorokétól különböző lévén, külön népet alkotnak. D s i n g i z k h à n idejében számok kétezer családra rugott.« A XV. évszáz végén egy »Sejbania da«-nak címzett rövid prózai elbeszélésben ezek madsâr név alatt említetnek (l. Berezin kiadásában) s vezérok Seikh Murid-nek mondatik. A Sejbâninâmek epikus költeményben,¹⁾ melynek szerzője Mohammed Salih (szül. a XV. évszázad második felében), Seikh Murid hadi néperől a következő szövegben történi említés: »A vitézek közül volt Seikh-Murid, szerfelett bátor szívű volt s vitéz, A had dolgaiban beavatott, Kétszáz körül való katonája volt, Mindnyájan hadra készen állottak.« Későbbi időkben többé altai magyarokról nem történi említés, az o n g o r (h u n - u g o r) név azonban az Altai hegység vidékén még ma is használatos, így nevezik az altai vidéki kálmukok az oroszokat.

A Hóra-lázadás magyarországi részét Teleki Domokos, Szilágyi Ferencz és Densusianu Miklós monographiái csak röviden érintik; most Márki Sándor külön füzetben foglalkozik e kérdéssel s kimutatja, hogy a mozgalom voltaképp egy érdekes rablói történettel kezdődött. Körülményesen elbeszéli, hogy ugyanazok az arad zarándmegyei rablók, kik 1784 július 27. elfogták Aradmegye alispánját, Forray Andrászt s mindaddig szabadon sem bocsátották, míg a vármegye gyors postával kegyelmet nem esközölt ki számukra, — majdnem egytől-egyig részt vettek Hórának még azon ősszel kitört lázadásában. Ez Magyarországon főképp a Maros és a Fehér-Körös mentén dühöngött, nov. 14-ig, azonban a vármegye a sorkatonaság segítségével, már elnyomta a lázongást. Márki Sándor ez érdekes munkája eredetileg a „Századok“ban jelent meg s egyik fejezete lesz Aradvármegye történetéretének, melynek II. kötete most van sajtó alatt.

Folyóiratok.

— „A Budapesti Szemle“ 1895. januári tartalomdús füzetét Zichy Antal „Gróf Széchenyi István ifjúkori levelezése (1809—1819)“ cz értekezése nyitja meg, melyben becses adatokat szolgáltat a nagy államférfi élettrajzához és jelleme kidomborításához. E után sorban következnek „Két olasz eposz ma-

¹⁾ Kiadta Vámbéry.

gyarul", írta: *sz—ly*; „A budapesti lakás nyomor“ *Fenyvessy Józseftől*, „Immakuláta grófné“, regény *Vadnai Károlytól*, „Költemények“ *Lévay Józseftől* és *Czengeri Jánostól* és ezen kívül egy érdekes történelmi közlemény: „Naszredin sah úti naplója 1889-ből“ *Kégl Sándortól*. A füzetet az „Értési.ő“ cz. tánuárságos rovat zárja be.

— A „*Magyar Történelmi Életrajzok*“ X. évf. 5. füzete Hunyadi Corvin Jánosnak *Schönherr Gyula* által írt sok új, eddig ismeretlen adattal gazdagított életrajza folytatását közli. szépen domborítván ki a szerecsétlen ifjú életét és jellemét. Szép képei közül nevezetesebbek Corvin János képe a lepoglavai kolostor elődlőjének falfestményéről; Blanka Mária három arczképe; Ascanio Sforza bibornok arczképe; Bajmócz vára *Dörre Tivadar* eredeti rajza után, szintén öle a pesti nagyboldogasszony templom; Trakostyán vára; a dorge palota Velenczében; Bihács régi képe; a velencei nagy tanács; Gyula vára; Troppau régi képe; a troppani plebania templom, Varasd vára. Loretto látképe, az anconai kikötő; Jajcza vára; a Szent-Márk tér Velenczében; Zeng régi képe Corvin János siremléke, mely a lepoglavai templomban őriztetik, a lepoglavai kolostor eredeti rajza és Lepoglaváé is; Frangepán Beatrix arczképe. Ezeken kívül számos eredeti pecsét, sajakozú aláírás; codexekből vett nagy kezdő betű, fényképezett oklevél-sorok ékesítik e füzetet s végül több hasonmás szöveg.

— A „*Századok*“ 1894. X. füzete: *Marczali Henrik* „Az ágostai csata“ című értekezésével nyílik meg, mely a „Magyar Nemzet Története“ első kötetéből van közölve. Ez után *Kropf Lajos* „Jehan de Wavrin krónikájából“ befejező (2.) közleménye következik, mely Hunyadi János török hadjárataihoz becses adatokat szolgáltat. A harmadik és utolsó értekezés a *Thaly Kálmáné*: „Három irodalomtörténeti adalék a Rákóczi-korból.“ A történelmi irodalomban két történelmi munka van ösmertetve.

— A „*Hadtörténelmi Közlemények*“ mult évi ötödik füzetében *Rónai Horváth Jenő* folytatja „További adatok az 1664-ik évi felső-magyarországi hadjárathoz“ cz. értekezését. *Bárczai Oszkár* második és befejező közleményét adja „Nikápoly“ cz. igen érdekes közleményének, melyet „A nyitrai árulás 1621-ben“ követ dr. *Komáromy Andrástól*. Ezután *Gömöri Gusztáv* „A sziszeki csata 1593-ban“ című értekezése következik. Az értekezések sorozatát dr. *Merényi Lajos* „Kálló és Szatmár örsegeinek panasza 1631-ben“ és *Geöcze István* „Hadi tanácskozások az 1577-ik évben“ cz. közleményeik zárják be. Ezek után következnek: tárcza, hadtörténelmi apróságok, hadtörténelmi irodalom, hadtörténelmi okmánytár és végül a melléklet, mely két érdekes festményt: az *Eggenberg Ruprecht* császári ezredes, később tábornok és hadi tanácsos arczképét és az 1593. június 22-ki sziszeki csatát tárja előnkbe. Mindkettő *Ortelius* kiadása (Nürnberg 1665.)

— A „*Turul*“ 1894. 3. füzetében *Petovay György* „A bilkei Lipcsey-család“ ról értekezik, bemutatva a nevezett családnak czímerét és levezetve a családi geneológiát is 1339-től, *Bilkey Karácson* vajdától kezdve. Azután *Sch. Gy.* ismerteti *Barry Simon* gyönyörűen színezett czímerét, közölve a czímeres

levél tartalmát is. Erre következik *Meliórisz* Béla „Néhány adat a Sigray és Korotnoky családok múltjából“ cz. közleménye. *Lehoczky* Tivadar „A vásáros-náményi Eötvös-család“ második és befejező közleményét adja s végén a család leszármazási rendjét is közli. Következik *Bárczay* Oszkár „Siebmacher“ nagy címeres könyvé-ről írt ismertetése, mely nagy munka most újabb kiadást ért. A nagyobb közlemények sorozatát *Kis* Bálint „Erdély régi családai“ (második közl.) cz. közleménye zárja be, melyben a Barcsai-családot ismerteti. — A „*Turul*“ 4. füzete *Thaly* Kálmán „Kossuth Lajos három vitéz öse és a család címerelevele“ cz. értekezésével kezdődik, melyben becses adatokat szolgáltat az udvardi Kossuth-család történetéhez, ki akarván egészíteni Nagy Géza beható tanulmányát a Kossuth-családról. (II. füzet.) Röviden érintve a római „geus Cossutia“-t s hogy miért választották a Kossuth-fuk mindketten a mérnöki pályát, a hg. Odescalchi Arthurral közösen átkutatott bars-vármegyei levéltár XVI—XVII. századból való jegyzőkönyvei és aktái közt talált számos eredeti kérvény alapján, továbbá a családi levéltárban talált oklevelek és családi ereklyék felhasználásával Kossuth Miklós, Kossuth Sándor és Kossuth Tamás, a család ezen nevezetes őseiről szól s végül a Mátyás király által 1479-ben adott igen szép címerelevelet ismerteti, közölvén a címerelevél szövege hasonmását is. *Petrovay* György folytatja és befejezi „A bilkei Lipcsey-család“-ról írt érdekes közleményét s végül címereüket ismerteti. A következő közleményben „*Armalis* Kemény János erdélyi fejedelemtől és adatok a Boér nevű családokról“ cz. a *Junius* Marcellus az alsó-vinczei Boér-család hiteles címerelevelének másolatát közli Kemény János fejedelem-ége idejéből (Vécs, 1661. máj. 13.) s több Boér-czimert hasonlít össze s egy geneológiát is közöl. *Kis* Bálint „Erdély régi családai“ cz. cikkét fejezi be, összeállítván a Barcsai-család nemzedék rendjét a regestákból és egyéb forrásokból, gondosan megjelölve az évszámokat is. *Petrovay* György egy másik cikkével is találkozunk e füzetben „A bilkei Gorzó-család története 1339-től napjainkig“ cz. alatt. A „*Vegyes*“ rovatban *Éble* Gábor ad újabb adatokat a vásáros-náményi Eötvös-család történetéhez s *Meliórisz* Béla „Pótlék“-ot az előbbi füzetben megjelent „Néhány adat a Sigray és Korotnoky családok múltjából“ cz. cikkéhez. A tárcza becses szakirodalmi adatokat szolgáltat.

— A „*Magyar Könyv-Szemle*“ IV. füzetében *Schönherr* Gyula a thorni Corvin-codexről értekezik, közölve a codexnek gyönyörű színes címlapját is. *Horváth* Ignác „A Magyar Nemzeti Múzeumi Könyvtár ősnymtatványainak jegyzéké“-t adja. (V., befejező közlemény.) „Magyar Könyvesház“, „Kütröldi Szemle“, „Tárcza“, „Szakirodalom“, „Vegyes közlemények“ és „Név- és tárgymutató“ foglalják el e tartalmas füzet többi részét.

— Az „*Akadémiai Értesítő*“ decz. füzetét *Zichy* Antal „Gróf Széchenyi István hirlapi cikkei“ ismertetése kezdi meg, melyben, mint örömhírt közli hogy az Akadémia korszakalkotó hazánkfia összes műveinek újabb s teljes kiadását napirendre tűzte, melynek legfőbb oka az, hogy hirlapi cikkei feledésbe mentek; azután áttér a hirlapi cikkek ismertetésére. Ezután *Hampel* József rt. székfoglaló beszéde következik: „A népvándorlási kor ornamentikája ha-

zánkban“ czímmel, mely részlet szerző nagyobb „A népvándorlási kor emlékei hazánkban“ című munkájából. Egy másik nagyon érdekes kivonat *Thaly* Kálmán előadásából „Erdélyi costume-képekről a XVII. századból“ — és „Adatok az Árpádok test-ereklyéinek embertani búvárlatához“ *Török* Aurél előadásából. Közölve vannak még *Goldziher* Ignác „Jelentés Szász-Koburg-Gothai Fülöp herceg numismatikai dolgozatairól“ és *Acsádi* Ignác „A pozsonyi és szepesi kamarák 1565—1604.“ felolvasásának kivonatai is.

— Az „*Archaeologiai Értesítő*“ 5. számában az értekezések sorozatát *Smirnoff* „Néhány skythai régiség“ közleménye nyitja meg, melyet *Gerecze* Péter „Római emlékkövek a pécsi székesegyházból“ cz. értekezése követ. *Bella* Lajos „Diceus pohará“t ismerteti, mely a Zettl Gusztáv soproni gyáros birtokában van. Dr. *S. Reinach* „A herpályi paizsdudor“-ról értekezik. Ezután *Miskovszky* Viktor „Sárosmegyei műemlékek“ című ismertetése következik számos képpel illusztrálva s végül *H. J.* adja második és befejező közleményét 23 ábrával illusztrálva a „Régészek nemzetközi értekezlete Szerajevóban“ cz. terjedelmes értekezésének. Becses a *Száraz* Antal által összeállított külföldi régészeti művek összeállítása is a füzet végén.

— A „*Nyelvtudományi Közlemények*“ 4. füzetében az értekezések sorozatát *Balassa* József: „A magyar magánhangzók története. II. Rövid magánhangzó.“ cz. dolgozatával nyitja meg, mely után *Munkácsi* Bernátnak „Ősi török árja nyelv érintkezése“ cz. értekezése következik. *Szilasi* Móricz: „Kombinált műveltető és mozzanatos ígképzés. III. Mozzanatos képzők“ kérdésével foglalkozik behatóan. *Halász* Ignác: „Az ugor-szamojéd nyelvrokonság kérdése“ értekezését fejezi be. *Prikkel* Marion: „A nap szóhoz“, *Munkácsi* Bernát: „Az ember szó magyarázatához“ írt értekezései az utolsók.

— Az „*Egyetemes Philologiai Közöny*“ X. füzetében *Heinrich* Gusztáv: „Giseke Miklós Detre“, *Bartal* Antal: „Találkozások a classicus és modern költészetben“, *Krausz* Sámuel: „A görög és latin hangok kiejtése az ókori z-ido irodalom tanúsága szerint“ és *Baróti* Lajos: „Petőfi költeményeinek első kritikai kiadásáról“ cz. értekezéseit találjuk.

— A „*Magyar Nyelvről*“ XII. füzetében a következő értekezések vannak: „A magyar nyelvbe átvett oláh szavak“ *Szinnyei* Józseftől; „A magyar nyelv jelene és jövője“ *Albert* Jánostól; „A redő eredete és története“ *Szarvas* Gábortól; „Wrewasdan“ *Schmidt* Győzöttől és végre „A népiskolai magyar nyelvtanok bírálatához“ *Komáromy* Lajostól. Ezeken kívül „Helyreigazítások. Magyarázatok“, „Kérdések és feleletek“, „Tájékozó tarlózat“ és „Népnyelvhasználmányok“ rovatai egészítik ki a füzetet.

— A „*Földrajzi Közlemények*“ m. é. IX. füzetében legelőször *György* Aladár a decz 13-án elhunyt Xantus János alelnökről emlékezik meg melegen. Egy másik érdekes közlemény a *Hanusz* Istváné, ki „Eldorádó Magyarországon“ cz. értekezésében hazánk fémgazdaságát mutatja ki, mely szerint Magyarország a föld kerekességén a 9-ik termelő hely. Ezután *Berecz* Antal felolvasása következik „A Földrajz a német természetvizsgálók és orvosok bécsi nagy gyűlésén 1894-ben“ czímmel.

— A „*Protestáns Közlöny*“ 49-52. számai tárczáiban *Koncz* József közli (49. sz.) „Szentgyörgyi Dávid székely-udvarhelyi pap levelét Teleki Mihályhoz 1668-ban“ és „Csúzi Cseh Jakab, theol. doktor, komáromi pap két levelét Komárom és a református egyház védelmezése tárgyában Nagy-Ári Józsefhez, Apafi Mihály fejedelem udvari papjához és ennek válasza (50. sz.) cz. cikkeit. *Egerházi* Lajos „A karácson előállásának története“ cz. cikkében (51. sz.) azt mutatja ki, hogy bizonyosan a római „brumalia“ ünnep szolgált okúl arra, hogy karácsont decz. 25-re tették. Az 52-ik számban *Bartók* Jenő „A német protestáns istentisztelet“-ről értekezik. *B. M.*

Új könyvek.

- Almanach.* Magyar Tud. Akad. 1895-re. Budapest, 1895. 8° 260 l.
- Baráth Ferencz.* Irodalmi dolgozatok. Budapest, 1895. 8° 360 l.
- Beck Hugó.* Törvényjavaslat a magán-biztosítási vállalatokról. Budapest, 1884. 4° 83 l.
- Beöthy Zsolt.* Az egyetemi tanárképzés kérdéséhez. Bpest, 1894. 8° 22 l.
- Dupanloup Bódog.* A mi urunk Jézus Krisztus. Ford.: *Ruschek* Antal. Budapest. 1895 N 8° 230 l.
- Falk Zsigmond* dr. Amerikai úti jegyzetek Budapeستől San-Franciscoig. Budapest, 1894 N. 8° 226 l. Képekkel.
- Firdura Imre.* Rima-Szombat szabadalma, város története. 2-ik teljesen átdolg. és bőv. kiadás. Ábrákkal. Budapest, 1894. 8° 302 l.
- Gracza György* Az 1848—49-ki magyar szabadságharc története. I. köt. Budapest, 1894. 4° 415 l Képekkel
- Halász Manó.* A munkás lakóházak kérdéséhez. Bpest, 1894. 8° 7 l.
- Gyulai Pál* Költeményei R. Hirsch Nelli rajzaival. 4. kiadás. Budapest, 1895. 2° 222 l.
- Huszka József.* A székely ház Függelékét az árjak és ugorok érintkezéséről írta: *Fiók* Károly. Bpest, 1895. 4° VII., 90 l. 37 fényyn. és 3 színes ábr.
- Jakab Ödön.* Árgirus. Budapest, 1895. N. 8° 120 l.
- Márki Sándor.* A Hóra-lázadás magyarországi része. Budapest, 1894. 8° 29 lap.
- Milkó Izidor.* Római mozaik Budapest, 1895. 8° 281 l.
- Olcso könyvtár.* Szerk.: *Gyulai Pál.* 337—342. sz. 16° Budapest, 1895. 337. sz. *Schultz* Johanna. Colete fogadalma Ford.: Harasztiné *Récsi* Jolán. 243 lap.
338. sz. *Heine* emlékiratai. Valóság és költészet. Ford. és bevezette: *Zollner* Béla. 258 l.
339. sz. *Racine* Phaedra. Ford.: *Horváth* Döme. 110 l.
340. sz. *Leroy* Beaulieu. A zsidók és az antiszemita áramlat. Ford.: *Simonyi* Jenő. 177 l.
342. sz. *Mickiewicz* Ádám szonettjei. Ford. és bevezette: *Béri* Gyula.